

Natuurpunt memorandum voorstellen gemeenteraadsverkiezingen Ranst 2018

Inhoud

Samenvatting	1
Rode draad: meer natuur voor iedereen!	2
Meer natuur zorgt voor meer welzijn	7
Natuur maakt de gemeente Ranst klimaatrobust	9
Open ruimte creëert kansen voor natuur en duurzame landbouw	10
Nieuwe vormen van landbouw geven zuurstof aan natuur	12
Natuur en erfgoed	13
Natuurpunt versterkt de samenleving	14

Samenvatting

Natuurpunt wil met dit memorandum een stem geven aan de natuur en de open ruimte. De natuur met haar biodiversiteit en de open ruimte zijn er voor de mens. Natuur is niet de vermeende vijand maar een noodzakelijke vriend van de mens.

Natuurpunt stelt in dit memorandum een haalbare transitie voor van het gemeentelijk ruimtelijk beleid en het milieubeleid in Ranst ten voordele van mens en natuur en vooral ten voordele van de volgende generaties.

De kernpunten van dit memorandum zijn:

- gebieden voor natuur dienen ook het welzijn en de gezondheid van de mens;
- natuur als erfgoed beheren en bewaren;
- biodiversiteit in tuinen, speeltuinen en parken verhogen en de belevingswaarde van onze leefomgeving verhogen;
- ontsnippering van waardevolle natuurrelicten en groen-blauwe dooradering creëren;
- dringend werk maken van riolering en waterzuivering in de hele gemeente en waar mogelijk gescheiden riolering realiseren;
- de open ruimte behouden en verweven met fiets- en wandelwegen;
- sensibiliseren naar een duurzame transitie van onze mobiliteit en de manier van wonen: dichter bij de kern en waar nodig hoger bouwen om natuur en publieke ruimte te creëren.

Rode draad: meer natuur voor iedereen!

Natuur is belangrijk voor de mens. Meer natuur en biodiversiteit maken de gemeente meer aantrekkelijk. Een recent rapport in opdracht van het Agentschap Natuur en bos, toont het overtuigend: **groen maakt mensen gezonder**, bevordert sociale contacten, lokt meer toeristen en investeerders, trekt de waarde van huizen op, maakt dagen van strenge vorst of hittegolven draaglijker en ... biedt meer ruimte aan duurzame biodiversiteit. Zelfs het kleinste stukje groen levert waardevolle diensten of goederen op.

Uit onderzoek blijkt ook: hoe groter de biodiversiteit, hoe meer diensten de natuur levert. Dit is vaak ten voordele van gezondheid en welzijn en de lokale economie en voldoende reden om volop in te zetten op natuur en biodiversiteit.

De visietekst van het Bosforum 'Bos en samenleving' november 2017 met als auteur Jan Turf, stelt overduidelijk de **maatschappelijke voordelen van nabij bos en groen op de samenleving**.

'De voorbije jaren stapelen de onderzoeksresultaten die wijzen op een innige verstrengeling tussen bos, groen en gezondheid zich op. Een aantal opvallende vaststellingen uit recent onderzoek tonen het grote belang aan van een groene woon- werk- en leefomgeving.

- *Wie in een groene omgeving woont, gaat minder naar de huisarts, heeft minder last van depressies, diabetes en longaandoeningen en herstelt gemakkelijker van stress.*
- *Aanwezigheid van natuur remt de aanmaak van stresshormonen aanzienlijk af.*
- *Kinderen die in het groen opgroeien, hebben minder last van astma en andere aandoeningen van de luchtwegen. Er is een positieve impact op overgewicht en depressies.*
- *Het effect van bos op de mentale gezondheid is groter bij mensen die als kind een goede band hadden met bos en natuur. Investeren in het verhogen van de blootstelling van kinderen aan bos en natuur vormt een garantie voor positieve effecten in de toekomst. Early exposure gaat trouwens verder dan de kindertijd: er zijn aanwijzingen dat het zelfs ongeboren kind positieve effecten ondervindt van blootstelling van de moeder aan natuur.*
- *Werknemers met uitzicht op groen, zijn productiever en hebben minder ziekteverzuim.*
- *Een uurtje in de natuur verhoogt je concentratievermogen en je geheugen met 20 %.*
- *Patiënten met uitzicht op groen herstellen sneller en met minder pijn.*
- *De positieve impact van joggen in het groen wordt dubbel zo groot geschat als de impact van dezelfde inspanning in een gesloten omgeving.*
- *Vergroening van verpauperde buurten leidt tot afname van gewelddelicten.*
- *De aanwezigheid van groen heeft ook een positieve impact op de kosten van de gezondheidszorg. Uit een Nederlands KPMG-onderzoek blijkt dat, bij een toename van 10 % van de oppervlakte natuur op minder dan 1 km van de woning, besparingen op zorgkosten voor Nederland 214 €/inwoner bedragen, dat is meer dan 3 % van de totale ziektelast.*

Daarnaast zijn er ook grote gezondheidsvoordelen doordat (nabije) bossen de milieukwaliteit van onze omgeving substantieel verbeteren. Deze vaststellingen moeten logischerwijs onze kijk op bossen en groen wijzigen, maar vooral de prioriteiten binnen het beleid bijsturen. Om optimaal de positieve effecten van bos en groen op gezondheid te kunnen realiseren, is er nood aan een nabijheidsbeleid. Er moet een strategie ontwikkeld worden die bos en bomen terug naar de mens brengt. Bij ontwikkeling van nieuw bos moet er ook gekozen worden voor bosontwikkeling in de directe nabijheid van bewoning.'

Gebieden voor natuur en biodiversiteit

Natuurgebieden zijn veilige havens voor verschillende dier- en plantensoorten en versterken zo op een duurzame en blijvende manier de biodiversiteit in de gemeente. De aankoop en inrichting van natuurgebieden is en blijft een belangrijk aspect van het natuurbeleid. De gemeente ondersteunt actief dit natuurbeleid.

Voor elke deelgemeente zijn natuurgebieden noodzakelijk op wandelafstand van de dorpskernen. Deze gebieden zijn doorkruist met een netwerk van wandel- en/of fietspaden zonder de biodiversiteit in het gedrang te brengen. Via het vergunningenbeleid vermijdt het gemeentebestuur negatieve ontwikkelingen van de biodiversiteit en het waterbergend vermogen van valleien. Zo gebeuren in de gemeente geen ophogingen van landbouwgronden in valleigebieden van beken en rivieren. Lozingen van ongezuiverd afvalwater in oppervlaktewater worden weggewerkt.

Natuurpunt vraagt ondersteuning door de gemeente voor het beheer van natuurgebieden, de bewegwijzering van wandelpaden en het opstellen van wandelbrochures . De verwerving van terreinen voor natuurbehoud, openstelling voor natuurbeleving en natuur- en bosontwikkeling gebeurt op de meest efficiënte manier via erkende natuurverenigingen. **De gemeente Ranst ondersteunt de aankoop door erkende natuurverenigingen van terreinen die door de Vlaamse overheid erkend worden voor omvorming tot natuurgebied (beheertype 3 en 4 uit het recente natuurdecreet). De gemeente stelt hiervoor een totale jaarlijkse subsidie van 1 euro per inwoner ter beschikking met per project een subsidiëring van de restfinanciering van 50 % (na aftrek van subsidies door hogere overheden; deze procedure is gelijklopend met de ondersteuning van infrastructuurwerken aan verenigingslokalen).**

Specifieke acties voor de deelgemeenten

- **Ranst:**
  - Gebied rond boscomplex Ranst verder uitbouwen in functie van biodiversiteit, recreatie en natuurbeleving en waterberging (valleien Hogenaardseloop, Kleine Merrebeek en Keerbeek).
  - Natuurverbinding vanuit het Bos van Ranst met de Schijnvallei realiseren via Keerbeek en Schawijkbeek en via de Hogenaardseloop en de (Kleine) Merrebeek.
  - Afkoppeling rioleringen van oppervlaktewater (Keerbeek en Merrebeek).
  - De ontsnippering van het habitatgebied in het kader van de mobiliteitsplannen aan de oostrand van Antwerpen is noodzakelijk (ecologische verbinding tussen VEN- en habitatgebieden ten noorden en zuiden van E 313, sluipverkeer en doorgang van vrachtverkeer verhinderen door dorpskern Ranst en rond Zevenbergenbos op Driepikkelhoeveweg, Schawijkstraat).

- Ontwikkeling van een geboortebos door aankoop van grond op wandelafstand van een woonkern, eventueel in samenwerking met een natuurvereniging.
- **Oelegem:**
    - Vallei van het Groot Schijn verder ontwikkelen als een groen-blauw lint vanaf de Halse Hoek tot aan de Rundvoort.
    - Het gemeentelijk bos in de verkaveling Rundvoort beheren in functie van natuur dichtbij de mens met toegankelijke en aantrekkelijke wandelpaden.
    - In de nieuwe verkaveling schuurblok het overblijvende restje natuur (laag gelegen en moerassig met riet- en zeggevegetatie) actief uitbouwen en (laten) beheren in functie van biodiversiteit en als groen rustpunt voor omwonenden.
    - De braakliggende zone naast de brug over het Albertkanaal aan 'Den Bol' inrichten als natuurrijke parkachtige startplaats van recreatieve fietstochten met een combinatie van een functie voor jeugd van Ranst (vb. een skatezone, hier is immers sociale controle).
    - Ontwikkeling van een geboortebos door aankoop van grond op wandelafstand van een woonkern, eventueel in samenwerking met een natuurvereniging.
- **Broechem:**
    - De natuurterreinen in de ruimtelijke uitvoeringsplannen voor het golfterrein Bossenstein, de vallei van de Tappelbeek en aansluitend Oostmalsesteenweg met de vallei van de Kleine Nete niet enkel op papier bevestigen, maar door een actief beleid de realisatie van de natuurfunctie ondersteunen.
    - Het domein de Moervelden verder ontwikkelen met een netwerk van wandel- en fietspaden en andere recreatieve mogelijkheden in en rondom dit domein.
    - Een actief gemeentelijk beleid is noodzakelijk om zonevreemde activiteiten (weekendverblijven, ...) te laten uitdoven zoals voorzien in de uitvoeringsplannen.
    - De bossen ten zuiden van Broechem verder ontwikkelen als poort op het openruimtegebied langsheen de Molenbeek tot Vremde-Boechout.
    - Broechem heeft weinig robuuste natuur op wandelafstand voor de inwoners in de dorpskern, een extra inspanning is noodzakelijk.
    - Ontwikkeling van een geboortebos door aankoop van grond op wandelafstand van een woonkern, eventueel in samenwerking met een natuurvereniging.
- **Emblem:**
    - Aansluitend bij het RUP Oostmalsesteenweg dient de natuurwaarde van de vallei van de Kleine Nete verder ontwikkeld te worden via een actief uitdoofbeleid voor zonevreemde activiteiten op plaatsen die als natuurgebied bestemd zijn. Wandelwegen naar de natuur- en groengebieden vanuit de dorpskern verhogen de belevingswaarde.
    - Blijvende aandacht voor de landschappelijke waarde van de talrijke knoteiken rond weilanden.
    - Oorspronkelijke historische laagten met bloemrijke graslanden zoals 'het Ven' landschappelijk niet laten verloederen. De gemeente ontwikkelt een specifiek planningsproces om deze gebieden als relictlandschap te behouden.

- Ontwikkeling van een geboortebos door aankoop van grond op wandelafstand van een woonkern, eventueel in samenwerking met een natuurvereniging.

Meer biodiversiteit in openbare ruimte en tuinen

De gemeente Ranst heeft een belangrijke voorbeeldfunctie om aan te tonen dat natuurbescherming nodig en mogelijk is buiten de bestaande natuurgebieden.

De gemeente Ranst richt de openbare ruimte natuurvriendelijk in, o.a door het gebruik van inheemse planten- en bomensoorten en de natuur z'n gang te laten gaan waar mogelijk. Verruiging waar het niet storend is en toename van de natuurwaarde in functie van de natuurlijke biodiversiteit moet de nieuwe norm worden.

- Een selectief maaibeheer van wegbermen met een duidelijk bermbeheerplan voor de hele gemeente (maaïen ten vroegste vanaf half juni tenzij de veiligheid in het gedrang komt of later in de zomer waar enigszins mogelijk ten voordele van de biodiversiteit).
- Waar mogelijk naast gazonbeheer op openbaar domein ook maaibeheer voor natuurlijk grasland met bloeiende planten toepassen.
- Natuurlijke tuinen promoten in samenwerking met Natuurpunt, Velt en andere verenigingen zoals de Landelijke Gilden en zo honderden nieuwe natuurrijke gebiedjes in de gemeente creëren.
- Een aanmoedigingsstelsel uitwerken voor het natuurlijker maken van tuinen (vb. voor het aanleggen van takkenrillen in de tuin en zo de aanvoer naar het containerpark verminderen. De gemeente sensibiliseert voor een bijen- en vlindervriendelijk graslandbeheer i.p.v. gemillimeterd gazonbeheer en moedigt de aanplant van inheemse struiken en planten in tuinen aan, ...). De gemeente Ranst organiseert mee de 'behaagactie' zoals die in omliggende gemeenten georganiseerd wordt in samenwerking met Natuurpunt.
- Dure en onderhoudsintensieve aanplantingen van exoten op pleintjes en langs voetpaden in de woonwijken op termijn vervangen waar het kan en een meer natuurvriendelijk en onderhoudsarm alternatief voorzien. Grasbermen met deels te maaïen graslandbeheer en deels extensiever graslandbeheer zijn een aantrekkelijk en goedkoop alternatief en bieden meer biodiversiteit.
- Vermijden dat ingezaaide bloemenweiden voor floravervalsing zorgen en vooral inheemse of niet invasieve soorten toepassen.
- Het gemeentelijk wandel- en speelbos in Ranst inrichten volgens het goedgekeurd bosbeheerplan met toename van de voorjaarsflora door actieve verwijdering van exoten op plaatsen waar ze geen zichtbepalende erfgoedwaarde hebben. Bepaalde beheeractiviteiten laten uitvoeren door organisaties die vertrouwd zijn met natuurbeheer en het uitvoeren van beheerplannen.
- Een vergunningenbeleid voeren waarbij het kappen van waardevolle bomen nabij woonkernen ernstig onderzocht wordt en een compensatieregeling met een waarborgstelsel uitwerken.

Een mobiliteitsplan voor planten en dieren

Ranst is versnipperd door lokale wegen, gewestwegen en kanalen zodat dieren en planten vaak opgesloten zitten in het laatste restje geschikte natuur. Planten en dieren hebben nood aan functionele verbindingen zodat ze zich kunnen verplaatsen tussen geschikte leef- en foerageergebieden. Wegen, hoe klein ook, kunnen een grote hindernis zijn. Meer natuurvriendelijke (water)wegen zorgen ervoor dat dieren en planten zich kunnen verplaatsen, op zoek naar beschutting, voedsel en soortgenoten.

- De gemeente Ranst brengt samen met natuurverenigingen de knelpunten voor diervriendelijke (water)wegen in kaart en stelt een plan van aanpak op die tijdens de legislatuur uitgevoerd wordt. Dit kan gaan van het ondersteunen van paddenoverzetacties tot het daadwerkelijk verkeersluw maken (lokaal verkeer) of afsluiten van cruciale wegen gedurende een bepaalde periode (vb. bij duister tijdens paddentrek).
- Door de ligging aan de oostkant van de Antwerpse agglomeratie is de druk op verdere versnippering van de open ruimte door grote infrastructuurprojecten een voortdurende bedreiging voor de resterende open ruimte. De gemeente Ranst voert een actief beleid in bovenlokaal overleg om ontsnipperingsmaatregelen te bepleiten en te helpen realiseren. De gemeente zorgt voor vrijwaring van valleigebieden (geen ophogingen, bebouwingen) als natuurverbinding tussen enerzijds het boscomplex van Ranst met de Schijnvallei en anderzijds het vrijwaren van de open ruimte als verbinding tussen het stroomgebied van de Schijnvallei met het stroomgebied van de Kleine Nete. De gemeente bepleit in bovenlokaal overleg actief een ecologische verbinding van de habitatgebieden ten noorden en ten zuiden van de E313 in het boscomplex van Ranst.

Soorten om trots op te zijn.

Soorten helpen maatschappelijk draagvlak op te bouwen voor natuur. Vele soorten voelen zich perfect thuis in een menselijke omgeving, wat veel kansen biedt voor meer natuur dichtbij. De meeste soorten zorgen voor veel plezier. Met een klein aantal soorten verloopt het samenleven nog moeilijk en moet een extra inspanning gedaan worden om dat samenleven mogelijk te maken.

- De gemeente Ranst organiseert sensibiliserende campagnes om overlast door bepaalde soorten (stadsduiven, bruine ratten, vossen, ...) te vermijden. Belangrijk is het door de mens gecreëerde voedselaanbod voor cultuurvolgers te beperken of onbereikbaar te maken (inrichting kippenhokken, mogelijke broedplaatsen voor stadsduiven afschermen, geen voedseloverschotten op composthoven, ...).
- De gemeente Ranst neemt initiatieven om bewoners te leren samenleven met de natuur. Ze schenkt ook aandacht aan "moeilijkere" soorten zoals vos, marterachtigen, vleermuizen en voorziet een duidelijk aanspreekpunt waar burgers terecht kunnen voor informatie en mogelijke preventieve maatregelen om schade te voorkomen.
- De gemeente Ranst organiseert publiekscampagnes rond soortbeschermingsinitiatieven samen met natuurverenigingen, adopteert kwetsbare soorten op haar grondgebied en ondersteunt actief het herstel of de inrichting van hun leefgebied.

Waar woekerende exoten op privéterrein of op openbaar domein de lokale biodiversiteit in gevaar kunnen brengen neemt de gemeente een sensibiliserende taak op om hiervoor met de eigenaars van de terreinen, andere overheden en organisaties een oplossing te vinden.

Meer natuur zorgt voor meer welzijn

Een groenere gemeente heeft een rechtstreeks positief effect op het welzijn en de gezondheid van burgers. Groennormen zijn een goede indicatie om aan te geven in welke buurt welke vorm en oppervlakte aan groen gewenst is.

- De gemeente Ranst realiseert bij ruimtelijke ontwikkelingen de groennormen zoals aanbevolen in het MIRA-rapport (2000):

Afstandscriteria en oppervlakte voor verschillende functiegebieden:

Functieniveau	Maximum afstand	Minimumareaal
Woongroen	< 150 m	
Buurtgroen	< 400 m	> 1 ha
Wijkgroen	< 800 m	> 10 ha (park: > 5 ha)
Stadsdeelgroen	< 1.600 m	> 30 ha (park: > 10 ha)
Stadsgroen	< 3.200 m	> 60 ha
Stadsgroen (stadsbos)	< 5.000 m	> 200 ha

Uit MIRA S 2000

- Tot nu toe zijn de woonwijken die gerealiseerd werden in de gemeente Ranst voorzien van beperkt woongroen (kleine speelpleintjes, bermen, haagkanten, bloembakken). Buurtgroen van meer dan 1 ha en wijkgroen van 5-10 ha ontbreekt nabij de meeste woonwijken in Ranst. De ontwikkeling van deze meer robuuste groenelementen draagt bij aan de buffer- en infiltratiecapaciteit voor regenwater en brengt door het robuuste natuurkarakter meer bij aan de biodiversiteit en fantasierijke speelmogelijkheden. Grotere groeneenheden zijn onderhoudsvriendelijker. Door verdichting van wonen nabij kernen in plaats van verspreid verkavelen en bebouwen is er meer plaats voor aaneensluitende natuur en onbebouwde landschappen.
- De gemeente Ranst voert met haar beleid een transitie door waarbij het openbaar vervoer en niet uitsluitend de auto de inrichting van de open ruimte bepaalt. Deze transitie spaart open ruimte en creëert kansen voor meer natuur nabij de mens. De organisatie van openbaar vervoer en de realisatie van infrastructuur worden hierdoor ook efficiënter en goedkoper.
- De gemeente Ranst creëert een veilig fietsnetwerk tussen de deelgemeenten door opwaardering van landwegen en het creëren van ontbrekende verbindingen. Vanuit de deelgemeente Ranst kan een comfortabele fietsverbinding naar het Safipad gecreëerd worden via opwaardering van landwegen en aanvulling met ontbrekende schakels doorheen het domein 'Moervelden'. Vanuit Oelegem kan een fietsverbinding met het Safipad gecreëerd worden via ondertunneling van bermen aan de splitsing van E313 en E34.
- Voor de creatie van bovenlokaal stadsgroen werkt de gemeente Ranst samen met het Vlaams Gewest, de provincie Antwerpen, andere gemeenten, het Kempens landschap, de Regionale Landschappen, de Bosgroepen en intercommunales, maar ook met erkende terreinbeherende natuurverenigingen. Hiermee draagt de gemeente Ranst bij aan de realisatie van de 10.000 ha bijkomend bos zoals afgesproken in het structuurplan Vlaanderen.

- De gemeente Ranst ondersteunt in samenwerking met natuurverenigingen en andere verenigingen en overheden projecten voor initiatieven zoals natuurvriendelijke zorgtuin, rolstoelpaden, samentuinen, volkstuinten.
- De gemeente Ranst ondersteunt verenigingen die zwerfvuil verwijderen in straten, parken en op pleinen. Het initiatief van de Stad Antwerpen waarbij een vergoeding wordt uitbetaald aan verenigingen volgens de hoeveelheid verwijderd zwerfvuil of om bepaalde wijken proper te houden kan inspirerend werken.
- De gemeente Ranst houdt toezicht op de reglementering i.v.m. loslopende honden. De dagelijkse wandeling met de hond gebeurt bij gebrek aan andere mogelijkheden dikwijls in kwetsbare natuurgebieden of in landbouwgebieden waarbij de hond wordt los gelaten. Loslopende honden zijn nadelig voor natuur (verstoring), landbouw (opgejaagd vee) en het sociaal leven (rondslingerende uitwerpselen, joggers en wandelaars die zich bedreigd voelen). In elke deelgemeente richt de gemeente een aantrekkelijke afgesloten hondenlosloopzone in. De voormalige militaire domeinen kunnen deels als parkzone ingericht worden met wandelpaden met daarnaast ook een afgesloten hondenlosloopzone.

Natuur maakt de gemeente Ranst klimaatrobuust

Klimaatverandering is een van dé grote uitdagingen waarmee we de komende decennia te kampen hebben. Steden en gemeenten zullen zich moeten aanpassen aan veranderende weerfenomenen zoals extremere regenbuien, hittegolven en langere periodes van droogte. Samenwerken met natuur is niet alleen de meest effectieve, maar op lange termijn de goedkoopste oplossing om ons aan te passen. Door bv. het platteland groenblauw te dooraderen tot in het hart van de dorpskernen, vangen we overtollig water op, bufferen we de aan- en afvoer ervan en bieden we verkoeling. De Vlaamse overheid roept - in het Witboek Beleidsplan Ruimte - gemeenten op om actief werk te maken van deze groenblauwe verbindingen. Bovendien bieden deze natuurlijke oplossingen ook kansen op vlak van leefmilieu, gezondheid, recreatie en biodiversiteit.

- Bij de aanvang van elk ruimtelijk project voert de gemeente Ranst een 'klimaatreflex' in . Bij elk project kijkt de gemeente Ranst in samenwerking met natuurverenigingen en belanghebbende overheidsinstanties na hoe natuur ingeschakeld kan worden als klimaatbuffer. Dit over alle gemeentelijke diensten heen.
- De gemeente Ranst neemt de aanbevelingen die geformuleerd zijn in de rapporten over de signaalgebieden ernstig. Wateroverlast en vermindering van de infiltratiecapaciteit mag door harde ruimtelijke ontwikkelingen niet afgewenteld worden op stroomafwaarts gelegen gebieden.
- De gemeente Ranst neemt samen met de provincie actie om de problematiek van de regelmatige verstopping van de Keerbeek aan de Boerenkrijglaan op te lossen. Deze verstoppingen creëren bij de steeds vaker voorkomende piekdebieten overstromingen met sterk vervuild water in kwetsbaar natuurgebied en bij uitbreiding ook in de stroomopwaarts gelegen industrie- en woonwijken.
- De gemeente Ranst geeft het goede voorbeeld en richt het openbaar domein klimaatrobuust in door het hergebruik van regenwater, de aanleg van parken en groenzones, minimaliseren van verharding, keuze voor waterdoorlatende materialen, inzetten op infiltratie, het plaatsen van groendaken en gevelgroen, klimaatneutrale gebouwen verwezenlijken met productie van groene stroom, etc.
- De gemeente Ranst stimuleert en ondersteunt instellingen en burgers om hun (school)buurt of tuin klimaatrobuust in te richten.
- De gemeente Ranst geeft klimaatadaptatie een prominente plaats in het gemeentelijke klimaatplan en overweegt om opnieuw in te tekenen op het vernieuwde Burgemeestersconvenant met aandacht voor adaptatie.
- De gemeente Ranst maakt in nauw overleg met experts zoals de provincie Antwerpen en Natuurpunt een kaart op van de gewenste groenblauwe dooradering als basis voor het ruimtelijk beleid en koppelt hieraan een actieplan met een prioritering en timing om deze kaart te realiseren op het terrein.

Open ruimte creëert kansen voor natuur en duurzame landbouw

De open ruimte staat onder druk van verspreide bebouwing, terwijl in en nabij kernen van steden en dorpen nog voldoende plaats is om te verdichten en de vraag naar bijkomende woongelegenheden op te vangen. In het agrarisch gebied wordt er nog infrastructuur gebouwd voor landbouwfuncties die in de tijd niet lang stand houden of een bijkomstige activiteit zijn als dekmantel voor een andere niet-agrarische activiteit. Veel vrijkomende agrarische infrastructuur wordt oneigenlijk gebruikt. Nieuwe vergunningen voor niet-duurzame landbouwactiviteiten of in de tijd en omvang beperkte agrarische bedrijfsvoering leiden tot verdere verstening van de open ruimte. Een ‘betonstop’ voor niet-duurzame landbouwinfrastructuur en voor andere dan agrarische functies in de open ruimte is aan de orde met een gelijkwaardige en billijke regeling voor planschade en planbaten. Het onderhoud van de overgedragen wegen en infrastructuur aan de gemeente in bijkomende privéverkavelingen wordt voor de gemeente op termijn een onhoudbare kost in relatie tot het relatief gering aantal mensen die in die verkavelingen wonen. Kernversterking is niet alleen vanuit ruimtelijk oogpunt essentieel, maar tevens in functie van de klimaatuitdaging. Bovendien werkt het kostenbesparend voor tal van diensten en nutsvoorzieningen zoals riolering, energienetwerken, onderhoud van de infrastructuur, openbaar vervoer, postbedeling, ...

Bestuurlijk

- De gemeente Ranst voert een gemeentelijk ruimtelijk planningsbeleid waarbij de open ruimten (landbouw, natuur) maximaal gevrijwaard blijven.
- De gemeente Ranst neemt de ambities van een Vlaamse betonstop (maximum 50 % verlies aan open ruimte/jaar in 2025 ten opzichte van 2017 en jaarlijks 0 % verlies aan open ruimte in 2040) onverminderd over in het lokale bestuursakkoord en scherpt ze aan in de tijd.
- De gemeente Ranst neemt een voorbeeldrol op door de (principes van een) betonstop en verdichting toe te passen op projecten en gronden in het (semi)openbaar domein.

Organisatorisch

- De gemeente Ranst betreft proactief de gemeentelijke milieuraad en de GECORO bij de uitwerking van het gevoerde gemeentelijk milieubeleid en het ruimtelijk planningsproces en bij de periodieke evaluatie van de betonstop op lokaal niveau.

Actief beleid

- De gemeente Ranst voorziet in een evaluatie van niet-ingevulde bouwgronden en koppelt hieraan een actieplan om verdichting van woonkernen te voorzien. In afwachting, voorziet de gemeente Ranst een tijdelijk moratorium op nieuwe ontwikkelingen op plekken waarvan vermoed kan worden dat ze slecht scoren op een geheel van criteria. De criteria zijn een gunstige ontsluiting zonder de verkeersveiligheid in andere wijken in het gedrang te brengen, openbaar vervoer op wandelafstand, een waterhuishouding die niet negatief beïnvloed wordt en creatie van groen op wandelafstand.
- De gemeente Ranst evalueert de gewenste kroonlijsthoogte in functie van verdichting van woonkernen en stelt waar nodig in functie van verdichting een minimum kroonlijsthoogte op voor nieuwe projecten. De minimum kroonlijsthoogte is op schaal van de dorpskernen en tilt bouwprojecten letterlijk naar een hoger niveau door beperking van grondinname.

- Hoger bouwen kan ruimte creëren voor publiek groen en natuur en open ruimte sparen. Bovendien is de uitbating van een hoger gebouw efficiënter (lift wordt gedeeld door meer inwoners) en oudere mensen die een wooneenheid met lift verkiezen vinden daardoor ook aangepaste woonruimte in het eigen dorp. Hoger bouwen is geen vrijgeleide voor projectontwikkelaars om de winsten te maximaliseren zonder een maatschappelijk en een ruimtelijk voordeel te creëren.
- De gemeente Ranst voorziet in functie van de inrichting van de open ruimte in een evaluatie voor agrarisch vastgoed en serrecomplexen die (op termijn) niet langer in landbouwgebruik zijn. In plaats van een reactief beleid voert ze een proactief beleid dat de landbouw- en natuurfunctie en de belevingswaarde van open ruimte maximaal garandeert.
- De gemeente Ranst maakt een inventaris van elementen van landschappelijke ruis (niet-vergunde en niet-conforme activiteiten in de open ruimte die de landbouw- en natuurfunctie in het gedrang brengen, ...) en voorziet in een gekoppeld actieplan (handhaving, dialoog, instrumenten, budget) om deze pijnpunten op te lossen op het terrein.

Nieuwe vormen van landbouw geven zuurstof aan natuur

In ons sterk versnipperd Vlaanderen zien we vage grenzen tussen stadsranden, dorpen en landbouw. Op die manier geraakt een deel van de landbouwgronden ruimtelijk sterk verweven met mensen die er wonen. In gangbare landbouw staat dit evenwel niet garant voor een sterke band tussen de burger en de voeding die vlakbij wordt geproduceerd. De monoculturen uit de gangbare landbouw bieden daarnaast ook weinig belevingswaarde. Net op die plaatsen waar veel mensen wonen en dichtbij willen recreëren kunnen nieuwe agro-ecologische vormen van landbouw voor extra natuur- en landschapsbeleving zorgen.

- De gemeente Ranst voorziet en faciliteert kansen voor landbouwers die op een duurzame manier voeding willen produceren dichtbij en mét de mensen en die van landbouwgrond een gedeelde en multifunctionele ruimte willen maken.
- De gemeente Ranst vergroot de belevingswaarde van nieuwe landbouw- en andere projecten rondom dorpen met een publieke groene dooradering van fietspaden, wandelpaden en valorisatie van vergeten buurtwegen en trage wegen. De groene dooradering is goed voor de biodiversiteit en die maakt landbouwbedrijven weerbaarder (vb. nectarplanten in bermen en houtkanten voeden bestuivers op andere momenten van het jaar dan wanneer de landbouw ze nodig heeft).

Natuur en erfgoed

Natuur en erfgoed zijn in Vlaanderen vaak onlosmakelijk met elkaar verbonden. Onze landschappen zijn vooral cultuurlandschappen: ontstaan door de eeuwenlange interactie tussen mens en natuurlijke processen. Open natuurrijke landschappen vertellen zo het historisch verhaal van een regio:

- de knoteiken van Emblem in het coulissenlandschap van Emblem;
  - de bossen van Ranst omgeven door landbouwgebieden;
  - de open zichtassen in het akkerlandschap van Millegem;
  - de landbouwkamers in het verboste landschap met heiderelicten in Oelegem;
  - de lijnvormige elementen tussen de fruitboomgaarden in Broechem;
  - de kasteeldomeinen in Ranst, Broechem en Oelegem;
  - de valleigebieden van beken in Ranst, Oelegem, Broechem, Emblem;
  - De forten, bunkers en loopgraven in Oelegem, Broechem en Ranst.
- De gemeente Ranst heeft een inventaris van het gemeentelijk onroerend natuurlijk erfgoed en gebruikt deze als toetsingskader voor het gemeentelijk open ruimtebeleid zoals bv. vergunningsaanvragen.
  - De gemeente Ranst zet samen met Natuurpunt en de lokale erfgoedverenigingen een sensibiliserings- en/of beschermingsactie op voor natuurlijk erfgoed en voorziet daarvoor de nodige middelen.

Natuurpunt versterkt de samenleving

Natuurpunt is een ledenvereniging met 105.000 leden-gezinnen en meer dan 5000 actieve vrijwilligers. In Ranst hebben de afdelingen van Natuurpunt samen meer dan 400 leden-gezinnen. Natuurpunt verbindt mensen op basis van een gedeelde zorg voor natuur. Het is de grootste natuurvereniging van Vlaanderen. Middenveldorganisaties zoals Natuurpunt versterken de samenleving. Door een actieve activiteitenlijst zoals gratis geleide seizoenwandelingen en een gratis aanbod voor scholen tijdens de week van het bos biedt Natuurpunt een belangrijke bijdrage aan de toeristische en educatieve werking in de gemeente. Daarnaast informeert Natuurpunt haar leden en vrijwilligers over het natuurbeleid zodat zij als burger een constructieve bijdrage kunnen leveren aan het gemeentelijk beleid. Kortom, Natuurpunt is een waardevolle partner om het natuurbeleid in Ranst vorm te geven en uit te voeren.

- De gemeente Ranst geeft natuurverenigingen een volwaardige stem in het lokale beleid. Bv. via een evenwichtig samengestelde milieuraad.
- De gemeente Ranst ondersteunt natuurverenigingen financieel en/of logistiek. De gemeente Ranst betreft natuurverenigingen bij de uitvoering van het gemeentelijk natuurbeleid, zowel inhoudelijk als uitvoerend.
- De gemeente Ranst gebruikt de expertise van de vrijwilligers en doet beroep op de kracht van Natuurpunt om het maatschappelijk draagvlak voor natuurbescherming te vergroten.
- Door het maken van convenanten met specialisten van Natuurpunt kan het gemeentelijk natuur- en milieubeleid in bepaalde niches waarvoor de gemeentelijke expertise ontoereikend is, ondersteund en uitgevoerd worden.

Natuurpunt in Ranst

Natuurpunt is in de gemeente Ranst actief met twee afdelingen en heeft 420 leden die in Ranst wonen.

Afdeling Schijnbeemden is actief in de deelgemeenten Ranst en Oelegem. De afdeling is een onderdeel van de koepel vzw Schijnvallei waar ook de afdeling Voorkempen en Antwerpen-stad toe behoren. 320 leden die wonen in Ranst zijn aangesloten bij afdeling Schijnbeemden. De werkgroep Zevenbergenbos organiseert beheerwerken, educatieve en andere activiteiten in en rond het boscomplex van Ranst en de zijbeken van het Schijn. Momenteel beheert de werkgroep Zevenbergenbos 50 ha natuurgebied in de deelgemeente Ranst (Zevenbergenbos en Hogenaard). In Oelegem beheert de vereniging een erkend natuurgebied langs het Schijn (Rundvoort).

Afdeling De Wielewaal is actief in de deelgemeenten Broechem en Emblem. Een 100-tal leden uit Broechem en Emblem zijn aangesloten bij afdeling De Wielewaal. De afdeling beheert natuurgebieden in het stroomgebied van de Kleine Nete op het grondgebied van Broechem en Emblem.

Contactpersonen

Jens Verwaerde, jens.verwaerde@natuurpunt.be (voorzitter Natuurpunt Schijnbeemden)

Marc Vermeylen, kristine.marc@skynet.be (voorzitter Natuurpunt De Wielewaal)

John Maes, zevenbergenbos@natuurpunt.be (werkgroep Zevenbergenbos Ranst)